

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl a) Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB

(COM(2018) 184 final – 2018/0089 (COD))

ir dėl b) Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/6/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/83/ES nuostatos, susijusios su geresniu ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimu ir modernizavimu

(COM(2018) 185 final – 2018/0090 (COD))

(2018/C 440/10)

Pranešėjas: **Jarosław MULEWICZ**

Bendrapranešėjis: **Antonio LONGO**

Konsultavimasis	a) Europos Parlamentas, 2018 5 2 a) Taryba, 2018 5 22 b) Europos Parlamentas, 02/05/2018 b) Taryba, 2018 5 22
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2018 9 4
Priimta plenarinėje sesijoje	2018 9 20
Plenarinė sesija Nr.	537
Balsavimo rezultatai	155/1/5
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymą dėl geresnio ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimo ir modernizavimo ir tikslą siekiant atsižvelgti į naujus vartojimo įpročius atnaujinti galiojančias taisykles ir pritaikyti jas prie besikeičiančios bendrosios skaitmeninės rinkos. Tačiau, kaip EESRK rekomendavo savo nuomonėje dėl vartotojų pažeidžiamumo taikant komercinę praktiką⁽¹⁾, vis dar reikia spręsti problemas, susijusias su nepakankamu galiojančių taisyklių vykdymo užtikrinimu.

1.2. EESRK sutinka su Europos Komisija, kad būtina modernizuoti ir supaprastinti ES vartotojų politiką ir mano, kad naujasis teisės aktų rinkinys gali padėti įveikti dėl eksponentinio e. prekybos augimo atsiradusį atotrūkį, kuris pažeidžia vartotojų pasitikėjimą ir sukelia iškraipymus bendrojoje rinkoje.

1.3. Apskritai Komitetas mano, kad vartotojų apsaugos teisės aktai turėtų būti suderinti taip, kad valstybėse narėse nesilpnėtų vartotojų apsauga ir kartu būtų siekiama prekiautojams reikalingo teisinio tikrumo. EESRK sutinka su REFIT išvadomis, kad vartotojų apsaugos taisyklės atitinka savo paskirtį, tačiau pažymi, kad vis daugiau vartotojų nukenčia nuo agresyvios rinkodaros ir klaidinančios verslo praktikos.

⁽¹⁾ OL C 12, 2015 1 15, p. 1.

1.4. EESRK pritaria pasiūlymui vartotojų teisių nuostatas taikyti visoms iš pažiūros nemokamoms skaitmeninėms paslaugoms, kuriomis naudodamiesi naudotojai pateikia savo asmens ir ne asmens duomenis. Komitetas taip pat sutinka, kad reikia siekti didesnio elektroninių platformų skaidrumo ir atsakomybės.

1.5. Atsižvelgiant į Direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių apsaugos persvarstymą, Komitete buvo pareikštos dvejopo pobūdžio abejonės. Prekiautojai mano, kad reikia atnaujinti, supaprastinti ir pritaikyti iki sutarties sudarymo pateiktiną informaciją, tuo tarpu vartotojai mano, kad tai sumažintų vartotojų apsaugos lygį.

1.6. EESRK laikosi nuomonės, kad su skaitmeniniu turiniu, skaitmeninėmis paslaugomis ir pardavimu internetu susijusios nuostatos turėtų būti suderintos su bendrosios skaitmeninės rinkos teisės aktais.

1.7. EESRK sutinka, kad teisė atsakyti sutarties yra veiksminga vartotojų apsaugos priemonė, kurios nereikėtų susilpninti. Komiteto nariai skirtingai vertina Komisijos pasiūlymą. Prekiautojams, o ypač MVĮ, reikia papildomo teisinio tikrumo dėl netinkamai išbandytų prekių ir išankstinio kompensavimo. Vartotojams šis pakeitimas yra nepriimtinas ir jie ragina palikti galioti dabartines nuostatas. Komitetas ragina Komisiją naujai įvertinti šią svarbią nuostatą ir pasiūlyti priešingus interesus suderinantį kompromisą.

1.8. EESRK mano, kad pagrįstos yra priemonės, skirtos vartotojams apsaugoti nuo „dvejopos kokybės produktų“, ir pritaria Komisijos pasiūlymui užtikrinti didesnę skaidrumą.

1.9. Komitetas pritaria tam, kad Europos ir nacionaliniu lygmeniu reikėtų skatinti naudotis alternatyvaus ginčų sprendimo ir elektroninio ginčų sprendimo mechanizmais, pavyzdžiui, tarpininkavimu arba arbitražu.

1.10. EESRK ragina Komisiją: užtikrinti, kad valstybės narės iš tiesų įgyvendintų galiojančias vartotojų apsaugos taisykles ir užtikrintų jų vykdymą; remti vartotojų apsaugos taisyklių suvienodinimą; skatinti nacionalinių institucijų tarpvalstybinį bendradarbiavimą naudojantis Bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje kanalu ir pradėti komunikacijos kampaniją, siekiant padėti mažoms ir vidutinėms įmonėms laikytis vartotojų apsaugos teisės aktų.

1.11. EESRK ragina valstybes nares priimti griežtesnes taisykles, užtikrinančias galiojančių vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, reaguoti į nacionalinius ir tarpvalstybinius pažeidimus ir palaikyti dabartinį vartotojų apsaugos lygį.

1.12. EESRK pritaria pasiūlymui dėl konkrečių baudų nustatymo kriterijų, laikydamas tai veiksminga vartotojų apsaugos priemone. Svarbu taisykles pažeidžiančioms įmonėms numatyti tikrai atgrasančias sankcijas, kurios sudarytų nemažą jų metinės apyvartos dalį ir kurias nustatant būtų atsižvelgta į ES masto pažeidimus.

1.13. EESRK palankiai vertina pasiūlymą dėl direktyvos dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad rengiant pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto nebuvo atsižvelgta į jo nuomonėje dėl Europos horizontaliosios kolektyvinio teisių gynimo sistemos kūrimo ⁽²⁾ pateiktas rekomendacijas.

1.14. Visi ES piliečiai turi turėti teisę lengvai ir greitai kreiptis į teismą. Vartotojai turėtų turėti galimybę gauti kompensaciją, jeigu dėl sutarties pažeidimo jie patiria žalą. Todėl pageidautina specialiai pritaikyta kolektyvinės žalos atvejais taikytina žalos atlyginimo sistema. Ji turėtų būti pragmatiška ir ekonomiškai efektyvi, be to, ja turėtų būti numatomos atitinkamos apsaugos priemonės ir atsižvelgiama į esamas nacionalines teismų sistemas.

1.15. EESRK pripažįsta, kad Komisija deda pastangas, vadovaujantis subsidarumo principu ir nacionaliniais teisės aktais, nustatyti kompetentingus subjektus, kurie galėtų reikalauti kolektyvinio žalos atlyginimo.

⁽²⁾ OL C 170, 2014 6 5, p. 68.

1.16. Be to, valstybės narės turėtų remti kompetentingiems subjektams skirtų bylinėjimosi fondų kūrimą. Tais atvejais, kai žala yra nedidelė ir kai neįmanoma nustatyti visų žalą patyrusių asmenų, EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui tokias sumas nukreipti visuomeniniams tikslams; tačiau Komitetas ragina patikslinti šių tikslų pobūdį (pavyzdžiui, pagalba vartotojams, informavimo, švietimo programos, bylinėjimosi fondai).

1.17. Galiausiai svarbi apsaugos priemonė, kuri turėtų būti įtraukta į Direktyvą, būtų galimybė pasirinkti sutikti dalyvauti teikiant kolektyvinį ieškinį arba tokio dalyvavimo atsisakyti. Atsižvelgiant į EESRK nuomonėje dėl Europos horizontaliosios kolektyvinio teisių gynimo sistemos kūrimo ⁽³⁾ pateiktą rekomendaciją, vartotojai turi turėti galimybę patys spręsti, ar sutikti dalyvauti kolektyviniame ieškinyje ar šio dalyvavimo atsisakyti.

2. Bendroji informacija ir įvadas

2.1. 2018 m. balandžio 11 d. Europos Komisija paskelbė teisės aktų rinkinį „Naujos galimybės vartotojams“. Ši dokumentų rinkinį sudaro pasiūlymas dėl direktyvos (Direktyvos „Omnibus“), kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 93/13/EEB ⁽⁴⁾, Direktyvos 98/6/EB ⁽⁵⁾, Direktyvos 2005/29/EB ⁽⁶⁾ ir Direktyvos 2011/83/ES ⁽⁷⁾ nuostatos, susijusios su geresniu ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimu ir modernizavimu, ir pasiūlymas dėl direktyvos dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB.

Direktyva „Omnibus“

2.2. Komisijos pasiūlymo COM (2018) 185 dėl geresnio ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimo ir modernizavimo tikslas – papildyti esamus mechanizmus, skirtus vartotojų apsaugai, tarpvalstybiniais pažeidimams ir elektroninei prekybai, taip pat sumažinti našą prekyautojams. Pasiūlyme atsižvelgiama į pagal REFIT programą atliktos ES vartotojų teisių ir rinkodaros teisės ⁽⁸⁾ tinkamumo patikros išvadas ir į Direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių įvertinimą.

2.3. Konkrečiai, pasiūlyme dėl Direktyvos „Omnibus“ siūloma:

2.3.1. koordinuojant nustatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas už nacionalinius ir tarpvalstybinius pažeidimus;

2.3.2. didinti skaidrumą bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, nustatant skaidrumo įpareigojimus elektroninėms platformoms;

2.3.3. vartotojų apsaugos nuostatas taikyti ir skaitmeninių paslaugų srityje, ypač tais atvejais, kai vartotojai už paslaugas nemoka, tačiau pateikia asmens ir ne asmens duomenis, kurie turi ekonominę vertę, ir todėl šios paslaugos negali būti laikomos nemokamomis;

2.3.4. mažinti našą įmonėms, leidžiant specialistams naudotis naujomis interneto komunikacijos priemonėmis, pavyzdžiui, vietoje elektroninio pašto naudojant interneto formas ar pokalbius;

2.3.5. peržiūrėti tam tikrus aspektus, susijusius su teise atsisakyti sutarties. Visų pirma prekyautojui leidžiama grąžinti sumokėtą sumą vartotojui tik po to, kai patikrinamos prekės ir įsitikinama, kad vartotojas prekėmis „nesinaudojo“, o tik jas išbandė;

⁽³⁾ OL C 170, 2014 6 5, p. 68.

⁽⁴⁾ 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993 4 21, p. 29).

⁽⁵⁾ 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/6/EB dėl vartotojų apsaugos žymint vartotojams siūlomų prekių kainas (OL L 80, 1998 3 18, p. 27).

⁽⁶⁾ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL L 149, 2005 6 11, p. 22).

⁽⁷⁾ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, 2011 11 22, p. 64).

⁽⁸⁾ SWD(2017) 208 final ir SWD(2017) 209 final, paskelbti 2017 m. gegužės 23 d.

2.3.6. galimybė valstybėms narėms apriboti nepageidaujamą agresyvią ir klaidinančią praktiką, pavyzdžiui išnešiojamosios prekybos arba komercinių ekskursijų atvejais;

2.3.7. aiškiai įtraukti „dvejopos kokybės“ produktus ir visus su jais susijusius rinkodaros veiksmus, įskaitant klaidinančią komercinę praktiką, ypač paplitusią žemės ūkio maisto produktų sektoriuje.

Atstovaujamojo ieškinių direktyva

2.4. Komisijos pasiūlymu COM (2018) 184 dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus dedami pagrindai Europos kolektyviniam žalos atlyginimo mechanizmui, kurio paskirtis kovoti su plačiai paplitusiais vartotojų apsaugos teisės pažeidimais. Ši kai kuriose ES valstybėse narėse jau taikoma priemonė turėtų būti taikoma visose valstybėse narėse. Vis dėlto reikėtų laikytis ir subsidiarumo principo, leidžiant valstybėms narėms nacionaliniu lygiu apibrėžti šią sistemą, kartu išsaugant turimas sistemas.

2.5. Vartotojų vardu turėtų veikti tik nacionalinio lygmens kompetentingi subjektai ir jie turėtų laikytis tam tikrų minimalių, Europos Komisijos nustatytų reikalavimų.

2.6. Kompensavimo mechanizmas yra susijęs su sprendimu dėl ieškinių uždraudimo. Kompetetingiems subjektams turi būti suteikta galimybė pateikti ieškinį dėl kolektyvinio žalos atlyginimo tik tokiu atveju, jeigu teismas ar administracinė institucija nustatė, kad vartotojų teisės buvo pažeistos. Direktyva taikoma pažeidimams, padarytiems nacionaliniu ir ES lygmenimis, o tai suteikia galimybę vartotojams siekti kolektyvinio žalos atlyginimo tarpvalstybinių pažeidimų atvejais.

2.7. Kalbant apie kompensaciją už vartotojų patirtą žalą pasiūlyme daromas skirtumas tarp nedidelių sumų, kai kompensacija nukreipiama visuomeniniam tikslui, ir didelių sumų, kai nukentėjusiems vartotojams atlyginama tiesiogiai.

3. Bendros pastabos dėl Direktyvos „Omnibus“

3.1. EESRK pripažįsta Europos Komisijos pasiūlymą dėl geresnio ES vartotojų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimo ir modernizavimo ir tikslą atnaujinti galiojančias taisykles siekiant atsižvelgti į naujus vartojimo įpročius ir pritaikyti jas prie besikeičiančios bendrosios skaitmeninės rinkos. Tačiau, kaip rekomendavo EESRK savo nuomonėje dėl vartotojų pažeidžiamumo taikant bendrosios rinkos komercinę praktiką⁽⁹⁾, vis dar reikia spręsti problemas, susijusias su nepakankamu galiojančių taisyklių įgyvendinimu.

3.2. EESRK norėtų paminėti Informacinį pranešimą dėl vartotojų ir rinkodaros teisės⁽¹⁰⁾, kuriame įvertinamas pilietinės visuomenės organizacijų visoje ES požiūris į ES vartotojų ir rinkodaros teisės įgyvendinimą, ir EESRK informacinį pranešimą dėl Vartotojų teisių direktyvos, kuriame įvertinamas direktyvos įgyvendinimas⁽¹¹⁾. Šiems informaciniams pranešimams parengti buvo naudojamos trys skirtingos duomenų rinkimo priemonės: klausimynas, ekspertų klausymas ir 9 faktų nustatymo misijos Rygoje, Romoje, Varšuvoje, Madride, Paryžiuje, Atėnuose, Vilniuje, Lisabonoje ir Briuselyje.

3.3. EESRK pastebi, kad Komisijos pasiūlyme atsižvelgiama į šiuos informacinius pranešimus ir raginama vartotojų politikos ir elektroninių platformų reguliavimo ir skaitmeninės ekonomikos srityse dėti daugiau informavimo, mokymo ir koordinavimo pastangų. Tačiau pasiūlyme nėra tinkamai atsižvelgta į EESRK susirūpinimą kėlusius klausimus: vartotojų politikos suderinimą, nacionalinio vykdymo užtikrinimo fragmentiškumą, būtinybę finansuoti informavimo kampanijas, skatinti mokymąsi visą gyvenimą, remti MVĮ, supaprastinti teisinę informaciją vartotojams ir skatinti alternatyvias ginčų sprendimo sistemas, savireguliaciją ir elgesio kodeksus.

3.4. EESRK pripažįsta, kad vartotojai gali atsidurti tokioje padėtyje, kai yra klaidinami arba agresyviai verčiami sudaryti sutartis. Iškelta konkrečių klausimų dėl vartotojų klaidinančias energetikos, telekomunikacijų ar vandens sutartis parduodančių skambučių centrų. Be to, atkreiptas dėmesys į panašius pardavimo darant spaudimą atvejus per ekskursijas, rengiamas siekiant parduoti produktus tam tikrų grupių pažeidžiamiems vartotojams. Tokiais atvejais vartotojai turėtų turėti teisę atsisakyti pirkimo-pardavimo sutarties ir (arba) gauti kompensaciją už patirtą žalą.

⁽⁹⁾ OL C 12, 2015 1 15, p. 1.

⁽¹⁰⁾ EESRK informacinis pranešimas, plenarinei sesijai pateiktas 2016 m. gruodžio 14 d. (INT/796).

⁽¹¹⁾ EESRK informacinis pranešimas, plenarinei sesijai pateiktas 2016 m. gruodžio 14 d. (INT/795).

3.5. Kaip rekomendavo EESRK savo nuomonėje dėl vartotojų pažeidžiamumo taikant bendrosios rinkos komercinę praktiką, vartotojams turėtų būti siūlomos atitinkamos individualios teisių gynimo priemonės, pavyzdžiui, galimybė gauti kompensaciją, pakeisti prekę arba nutraukti pirkimo-pardavimo sutartį. Teisių gynimo priemonės taip pat turėtų būti pritaikytos kiekvieno vartotojo situacijai, kad jie galėtų pasirinkti specialiai jiems pritaikytus sprendimus.

3.6. EESRK taip pat mano, kad neturėtų būti taikomas žemesnis derinimo lygis nei tas, kuris pasiektas taikant ES vartotojų apsaugos teisės aktus. Žengus žingsnį atgal nebus sudarytos vienodos sąlygos, o tai nenaudinga vartotojams ir prekiautojams.

3.7. EESRK pabrėžia, kad agresyvi ir klaidinanti pardavimo taktika jau uždrausta visiško suderinimo Direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos komercinės veiklos. Todėl EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad valstybės narės taikytų griežtesnį galiojančių taisyklių vykdymo užtikrinimą.

3.8. Komitetas neturi vieningos nuomonės dėl Komisijos pasiūlymo apriboti tam tikrus platinimo būdus. Prekiautojai mano, kad šios priemonės neturėtų būti taikomos vien išnešiojamajai prekybai, tuo stigmatizuojant visą atskirą ekonomikos sektorių, tačiau turėtų būti skirtos bet kokiai agresyviai praktikai; vartotojai mano, kad valstybėms narėms reikia suteikti galimybę sveikatos ir saugos sumetimais apriboti tam tikrus tikslinių prekių kategorijų (pavyzdžiui, narkotikų, ginklų, vaistų) pardavimo būdus.

3.9. Šiuo atžvilgiu valstybių narių vartotojų apsaugos institucijų bendradarbiavimas pagal Reglamentą dėl bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje yra labai svarbus siekiant veiksmingai kovoti su neteisėtais sukčiaujančių prekiautojų veiksmais, kartu nenubaudžiant teisėtų veiklos vykdytojų. Informacija apie prekiautojus turėtų būti prieinama vartotojams; nacionaliniu bei ES lygmenimis reikėtų skatinti sąmoningumo didinimo kampanijas.

3.10. Dėl Direktyvos 2011/83/ES dėl vartotojų teisių apsaugos persvarstymo, Komitete išryškėjo dvi skirtingos pozicijos ir nuogaštavimai. Prekiautojai mano, kad reikia atnaujinti, supaprastinti ir pritaikyti iki sutarties sudarymo pateiktiną informaciją, tuo tarpu vartotojai mano, kad tai sumažintų vartotojų apsaugos lygį. Komitetas mano, kad reikia siekti vartotojų apsaugos ir prekiautojų teisinio tikrumo pusiausvyros. EESRK laikosi nuomonės, kad su skaitmeniniu turiniu, skaitmeninėmis paslaugomis ir pardavimu internetu susijusios nuostatos turėtų būti suderintos su bendrosios skaitmeninės rinkos teisės aktais.

3.11. Elektroninių platformų atveju, pirmenybę reikėtų teikti jų identifikavimo skaidrumui ir atsakomybei. EESRK mano, jog labai svarbu, kad pasirašydamas sutartį vartotojas gautų visą reikiamą informaciją apie kitą sutarties šalį. Be to, elektroninių platformų skaidrumas ir vartotojams, ir įmonėms (B2B) ⁽¹²⁾ yra vienas svarbiausių veiksnių plėtojant bendrąją skaitmeninę rinką.

3.12. Be to, EESRK taip pat pritaria pasiūlymui vartotojų teisių nuostatas taikyti visoms nemokamoms skaitmeninėms paslaugoms, kuriomis naudodamiesi naudotojai pateikia savo asmens ar ne asmens duomenis. Kadangi tokie duomenys turi komercinę vertę, būtų nesąžininga, jeigu vartotojai laikytų juos nemokamais ir jiems nebūtų teikiama reikiama apsauga. Europos Komisijos pasiūlytas priemonių rinkinys suteikiama galimybę bent iš dalies pakoreguoti didžiųjų pasaulinių elektroninių platformų ir atskirų naudotojų santykių pusiausvyrą.

3.13. EESRK pasisako už tai, kad, be įprasto el. pašto, reikia nustatyti šiuolaikinius prekiautojų ir vartotojų apsikaitimo informacija mechanizmus (pavyzdžiui, automatizuotas sistemas „chatbots“, interneto formas). Komitetas mano, kad šie mechanizmai turėtų supaprastinti šalių dialogą, jeigu vartotojams bus numatytos pakankamos apsaugos priemonės, pavyzdžiui, galimybė sekti apsikaitimą informacija, siekiant gauti papildomos informacijos ir pateikti skundus. Visada turėtų būti įmanoma naudoti tradicines kontakto formas (pavyzdžiui, skambučių centrus).

⁽¹²⁾ EESRK nuomonė: TEN/662 – Verslo klientams teikiamų internetinio tarpininkavimo paslaugų sąžiningumo ir skaidrumo didinimas (žr. šio Oficialiojo leidinio p. 177).

3.14. EESRK pritaria teisės atsisakyti sutarties koncepcijai ir pripažįsta jai, kaip veiksmingai vartotojų apsaugos priemonei, kuri neturėtų būti silpninama, tenkantį vaidmenį. Yra pavojus, kad Komisijos pasiūlymas apribos vartotojų teisės nepateikiant pakankamų įrodymų dėl sistemingo ir paplitusio tokių teisių pažeidinėjimo. Kita vertus prekiautojams, o ypač MVĮ, reikia papildomo teisinio tikrumo dėl netinkamai išbandytų prekių ir išankstinio kompensavimo. Komitetas ragina Komisiją naujai įvertinti šią svarbią nuostatą ir pasiūlyti suderintą kompromisą.

3.15. EESRK palankiai vertina patikslinimus, susijusius su dvejetainės kokybės produktais, nes panašu, jog yra buvę, jog kai kurie produktai, visų pirma maisto, paženkliniai vienodai, nors jų sudėtis skiriasi, dėl to kyla pavojus, kad vartotojai bus klaidinami. Siekiant užtikrinti skaidrumą klaidinantys produktų aprašymai ir ženklavimas turėtų būti draudžiami.

3.16. EESRK pritaria pasiūlymui dėl konkrečių baudų nustatymo kriterijų, laikydamas tai veiksminga vartotojų apsaugos priemone. Kaip pažymėjo Europos vartotojų konsultacinė grupė, svarbu numatyti atgrasančias sankcijas, kurios sudarytų didelę taisykles pažeidžiančių įmonių metinės apyvartos procentinę dalį ir kuriomis būtų atsižvelgiama į pažeidimo ES mastą. Komisija turėtų išnagrinėti galimybę suderinti pasiūlymą su Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatomis.

3.17. EESRK taip pat pritaria tam, kad nacionaliniu lygmeniu būtų skatinama naudotis alternatyvaus ginčų sprendimo ir elektroninio ginčų sprendimo mechanizmais⁽¹³⁾, pavyzdžiui, tarpininkavimu arba arbitražu. Neteisminiai susitarimai gali būti alternatyva prieš teikiant ieškinį teismui ir prireikus šią alternatyvą reikėtų paremti. Teisminiai ieškiniai ir toliau turėtų būti laikomi kraštutine priemone. Europos Komisijos pasiūlymu turėtų būti toliau remiamos šios vartotojų apsaugos problemų sprendimo galimybės.

3.18. Apskritai EESRK mano, kad siekiant užtikrinti vartotojų apsaugą per visą gamybos gyvavimo ciklą, tvarumas ir kokybė tiekimo grandinėje turėtų būti svarbiausi.

4. Konkrečios pastabos dėl kolektyvinių ieškinių ES

4.1. EESRK pripažįsta pasiūlymą dėl direktyvos dėl atstovaujamojo ieškinių siekiant apsaugoti kolektyvinius vartotojų interesus, kuria panaikinama Direktyva 2009/22/EB⁽¹⁴⁾. Vis dėlto Komitetas apgailestauja, kad rengiant pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto nebuvo atsižvelgta nei į vieną kelete EESRK nuomonių dėl Europos horizontaliosios kolektyvinių teisių gynimo sistemos kūrimo⁽¹⁵⁾ pateiktą rekomendaciją.

4.2. Įvertinus REFIT tinkamumo patikros rezultatus paaiškėjo, kad ES teisės pažeidimų, turinčių poveikio kolektyviniams vartotojų interesams, rizika didėja dėl ekonomikos globalizacijos ir skaitmeninimo. Be to, keletas valstybių narių nėra numačiusios veiksmingų kolektyvinio kompensacinio teisių gynimo mechanizmų, konkrečiai pritaiktų kolektyvinės žalos atvejams, ir neįgyvendino 2013 m. Europos Komisijos rekomendacijoje dėl kolektyvinių teisių gynimo⁽¹⁶⁾ nurodytų apsaugos priemonių.

4.3. Visi ES piliečiai turi turėti teisę lengvai ir greitai kreiptis į teismą. Vartotojai turėtų turėti galimybę gauti kompensaciją, jeigu dėl sutarties pažeidimo jie patiria žalą. Tačiau tas pat taikytina prekiautojams, kurie neturėtų tapti nepagrįsto bylinėjimosi taikiniu. Kolektyviniai ieškiniai yra teisinė priemonė, procesinė teisė ir pagrindinė teisė, leidžianti pagal SESV 81 straipsnį teisiskai apsaugoti paskirus, kolektyvinius ir individualius vienodus interesus, ir ji turėtų būti neutrali ir neapsiriboti vartotojais (aplinka, darbuotojai, MVĮ teisės, energetika, dalijimosi ekonomika, žiedinė ekonomika, platformos, visos skaitmeninės teisės ir kt.).

⁽¹³⁾ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/11/ES dėl alternatyvaus vartotojų ginčų sprendimo, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2009/22/EB (Direktyva dėl vartotojų AGS) (OL L 165, 2013 6 18, p. 63).

⁽¹⁴⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/22/EB dėl ieškinių dėl uždraudimo ginant vartotojų interesus (OL L 110, 2009 5 1, p. 30).

⁽¹⁵⁾ OL C 170, 2014 6 5, p. 68.

⁽¹⁶⁾ 2013 m. birželio 11 d. Komisijos rekomendacija 2013/396/ES dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinių teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų (OL L 201/60, 2013 7 26, p. 60).

4.4. Todėl pageidautina specialiai pritaikyta kolektyvinės žalos atvejais taikytina žalos atlyginimo sistema. Ji turėtų būti pragmatiška ir ekonomiškai efektyvi, be to, ja turėtų būti numatomos atitinkamos apsaugos priemonės ir atsižvelgiama į esamas nacionalines teismų sistemas (pavyzdžiui, Norvegijos ar Danijos). ES direktyva turėtų apibrėžti pagrindines suderintų ES grupės ieškinių gaires, aiškiai nurodant, ką turi reglamentuoti ES teisinė priemonė, ir kas, vadovaujantis subsidiarumo principu, turėtų būti palikta valstybėms narėms; užtikrinti, kad įgyvendinant tokią sistemą bus prisidedama prie veiksmingesnio, greitesnio, prieinamesnio ir sąžiningesnio teisingumo vykdymo, bus sudarytos sąlygos veiksmingai ir visapusiškai atlyginti žalą ir užtikrinti šio mechanizmo tvarumą skiriant deramą finansavimą. Dabartinis Komisijos pasiūlymas neatitinka šių tikslų.

4.5. EESRK pripažįsta, kad Komisija deda pastangas, vadovaujantis subsidiarumo principu, nustatyti kompetentingus subjektus, kurie galėtų reikalauti kolektyvinio žalos atlyginimo. Taip pat turėtų būti aiškiai nurodyta, kad kompetentingo subjekto įsisteigimo vieta turėtų būti jurisdikcijos vieta, pagal kurią turėtų būti nustatomi taikytini teisės aktai. Be to, EESRK mano, kad Komisija turėtų patikslinti, koks turėtų būti teisėjo vaidmuo priimant sprendimą dėl ieškinio pagrįstumo, prievolė įrodyti ir įrodymų pateikimas, „sprendimo priėmimo“ tvarka – „inter partes“ ar „erga omnes“ ir skundų nagrinėjimo tvarka.

4.6. Visos teisinės kolektyvinių ieškinių išlaidos turėtų būti remiamos pagal nacionalines teisinės pagalbos sistemas.

4.7. Vartotojų arba pilietinės visuomenės organizacijos turėtų galėti gauti pakankamą finansavimą ir teises konsultacijas, kad galėtų reikalauti atlyginti žalą. Specialūs fondai turėtų padėti kompetentingiems subjektams sumokėti teisiniams konsultantams. Valstybės narės turėtų remti kompetentingiems subjektams skirtų bylinėjimosi fondų kūrimą.

4.8. Kalbant apie kompensacijas, pažymėtina, kad siūlomu teisės aktu nevisiškai atsižvelgiama į būtinybę faktiškai mokėti vartotojams kompensaciją už patirtą žalą. Pasiūlyme turėtų būti aiškiai nurodyta, kad kompensuojama už visą vartotojų prarastą sumą, nepriklausomai nuo patirtos žalos.

4.9. EESRK yra susirūpinęs dėl verslininkų teisių apsaugos, įskaitant įmonių paslapčių saugojimą. Nesumažinant žalą patyrusių vartotojų apsaugos, EESRK palankiai vertintų, jei būtų nustatyti mechanizmai, kuriais būtų užtikrinamas pateiktos informacijos konfidencialumas ne tik procedūros metu, bet ir priimant galutinius sprendimus.

4.10. Atitinkamai prekiautojai turėtų teigiamai įvertinti galimybę išspręsti bylą per trumpą laiką, be kita ko, taikant pirmiau nurodytus alternatyvaus ginčų sprendimo mechanizmus.

4.11. EESRK ragina Komisiją įtraukti į pasiūlymą dėl kolektyvinio žalos atlyginimo rekomendaciją valstybėms narėms naudoti technologines inovacijas – tai jau daro technologiškai pažangiausi alternatyvaus ginčų sprendimo (AGS) ir elektroninio ginčų sprendimo (EGS) subjektai, ypač tais atvejais, kai reikia sutelkti dalyvius kolektyviniame ieškinyje. Ši priemonė leistų nemažai sutaupyti ieškinio organizatoriams ir vartotojų organizacijoms, kurios nuspręstų prie ieškinio prisidėti. Komisija taip pat turėtų skatinti keistis geriausia praktika, ypatingą dėmesį skiriant duomenų rinkimui apie visus atvejus, kurie tapo kolektyvinio ieškinio dalyku.

4.12. Atsižvelgiant į EESRK nuomonėje dėl Europos horizontaliosios kolektyvinio teisių gynimo sistemos kūrimo⁽¹⁷⁾ pateiktą rekomendaciją, Komitetas mano, kad vartotojai turi turėti galimybę patys spręsti, ar sutikti dalyvauti kolektyviniame ieškinyje ar šio dalyvavimo atsisakyti. Konkrečiai, EESRK mano, kad dalyvauti tikslinga būtų tik tais atvejais, kai nukentėjusių, kurie patyrė didelę žalą, yra nedaug, tuo tarpu galimybė nedalyvauti būtų tinkamesnė tais atvejais, kai nukentėjusiųjų yra daug.

Bruselis, 2018 m. rugsėjo 20 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Luca JAHIER*

⁽¹⁷⁾ OL C 170, 2014 6 5, p. 68.